

De gasfabriek.

Naast het verlichten van de Zaanse straten in 1859, was het gas ook beschikbaar voor particulieren. Maar erg snel ging dat niet, want twintig jaar later waren er nog maar 241 afnemers. In 1890 besloot de Gemeente Zaanam de exploitatie zelf ter hand te nemen. Van de overige Zaanse gemeenten werden Westzaan en Koog aan de Zaan meteen afnemers. De afnemers konden kiezen tussen een gewone gasmeter en een muntgasmeter. Een muntgasmeter leverde pas gas, als er een muntje in de meter werd gedaan. Vooral in het begin hadden de afnemers liever een muntgasmeter.

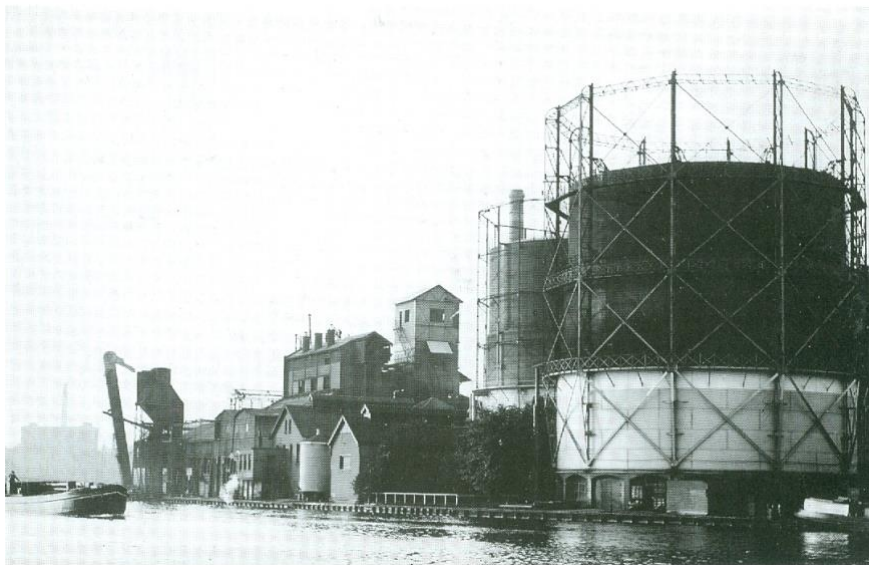
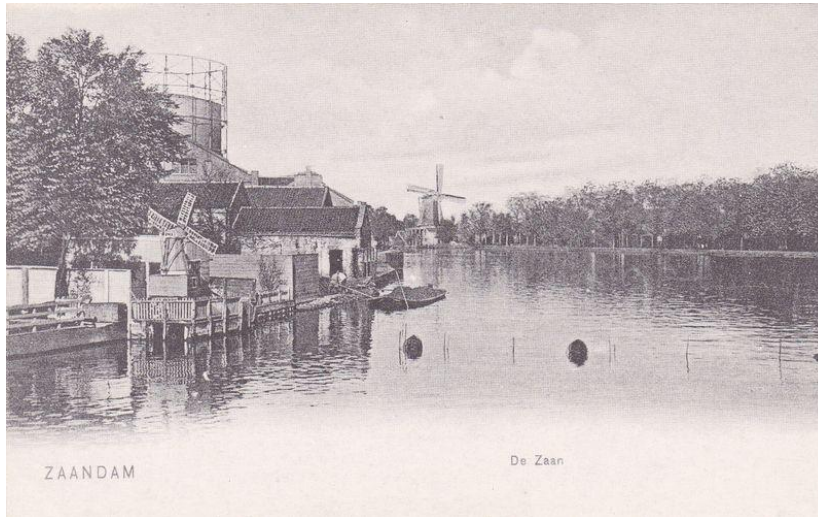
Gasmuntjes

In 1951 was de verhouding tussen gasmeters en muntgasmeters nog steeds half om half. In 1930 ontstond er een zeer gevaarlijke situatie, toen in een pakhuis, dat stond op de plaats waar later de afrit van de brug kwam, een grote brand uitbrak. Met heel veel geluk en inzet van de brandweer kon voorkomen worden dat de gashouder ontplofte.

Brand in pakhuis De Zaan, 23 mei 1930

De watergasfabriek werd voortdurend uitgebreid en er verschenen grote gashouders. In de Westzijde verscheen ook een grote directeurswoning, die er nog steeds staat. Waarschijnlijk is deze woning opgenomen in het bouwplan, waarmee in 2020 wordt begonnen.

De gasfabriek omstreeks 1925

In 1961 werd nog een nieuwe gashouder gebouwd met de inhoud van 45.000 m³. In hetzelfde jaar schrok men van het sluiten van de koek- en beschuitfabriek van Hille. De firma Hille was een grote verbruiker en het sluiten van het bedrijf leverde een verlies op voor het gasbedrijf.

De bedrijfsvoering leverde veel verontreinigingen op in de omgeving. De as- en sintelresten werden gebruikt voor ophoging van bouwgrond en zorgen nu nog steeds voor problemen. Uiteindelijk leverde dit voordeel op voor de atletiekvereniging. Omdat in 1960 de grond te zwaar verontreinigd was voor woningbouw, mocht er nog wel een sportveld worden aangelegd bij het nieuw te bouwen Zaanlands Lyceum.

een winters plaatje februari 1956

De gemeentelijke gasfabriek verloor langzamerhand zijn functie. Bij de Hoogovens kwam veel gas vrij bij de cokesbereiding uit steenkool. Dit gas werd onder andere afgenomen door het Gasbedrijf Zaanstreek-Waterland. In deze periode, eind jaren '50, werd ook de aardgasbel in Groningen ontdekt. Hierdoor kon de Zaanstreek vanaf 1967 overstappen op aardgas.

Na vele jaren braak liggen, is men in 2020 begonnen met het nieuwbouwplan.

Oude directeurswoning

